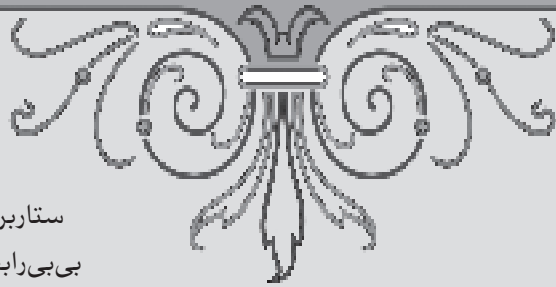

رمز و راز مراسم عروسی ترکمن‌ها

ستاربردی فجوری*
بی‌بی‌رابغه قازلی‌کر**

مقدمه

«النَّكَاحُ سُنَّتِي فَمَنْ رَغِبَ عَنِ سُنَّتِي فَلَيْسَ مِنِّي» ازدواج، سُنَّت من است. هر کس از سُنَّت من رویگردان شود از من نیست. (حضرت رسول اکرم (ص))

در کشور ایران که اقوام و قومیت‌های گوناگون در کنار هم به‌سر می‌برند، حفظ تمدن و فرهنگ گذشتگان اهمیت فراوانی دارد. تداوم بی‌وقفه آداب و رسوم و فرهنگ‌های مختلف موجب می‌شود تا جلوه‌ای پُر بار از فرهنگ‌های غنی توأم با روح وحدت‌گرایی برخوردار از نگرش یکپارچه جان بگیرد و اقوام با برخورداری از تمدن و فرهنگ غنی گذشتگان خود، بی‌بدیل و متمایز باشند.

برگزاری مراسم آئینی در بین اقوام، از راز و رموز بسیاری برخوردار است که هر کدام از اقوام با رعایت ظرافت‌ها، باورها و اعتقادات خود، در حفظ فرهنگ و باور خود کوشا هستند. ترکمن‌ها، به عنوان یکی از قومیت‌ها در ایران اسلامی، در اجرای مراسم آئینی و حفظ اعتقادات و باورهای خود ثابت‌قدم بوده و هستند. یکی از این رسوم آئینی، مراسم عروسی است که در نزد هر خانواده‌ای که صاحب پسر یا دختر باشند، برگزار می‌شود. البته شایان ذکر است که به‌جا آوردن برخی از سُنَّت‌ها - از جمله اجرای مراسم عروسی - ممکن است حتی روستا به روستا دارای تفاوت‌هایی باشد. ترکمن‌ها معمولاً ازدواج‌های فامیلی را ترجیح می‌دهند، یعنی درون‌همسر گزینی را ترجیح می‌دهند، بنابراین ازدواج بین اقوام بسیار نزدیک در اولویت قرار دارد. پس از آن نیز اولویت بعدی ازدواج در محله و روستایی است که زندگی می‌کنند. پس از آن نیز ازدواج بین دیگر طوایف ترکمن را برمی‌تابند که چه‌بسا ممکن است به لحاظ جغرافیایی از هم فاصله داشته باشند، اما باز هم ترکمن بودن در اولویت است. در این مقاله سعی شده است که مراحل مختلف مراسم عروسی؛ از خواستگاری تا پایان عروسی به صورت کامل بیان شود.

*فرهنگی، دانشجوی
دکترای تاریخ
**کارشناس حقوق

مراسم عروسی

ازدواج، امر مقدّسی است که در دین اسلام بر آن تأکید شده است. در بسیاری از فرهنگ‌ها و بالأخص در میان ایلات، زندگی تجرّدی نکوهش شده و در مقابل، تشکیل خانواده و داشتن فرزند را نعمتی بزرگ شمرده‌اند. به ویژه داشتن فرزند پسر را، به عنوان نیروی کار خانواده، مورد تأکید قرار داده‌اند. مراسم خروج از تجرّد در تمام فرهنگ‌ها وجود دارد که به آن مراسم عروسی گفته می‌شود. در این بین، عروسی ترکمن‌ها پُر از راز و رمز است که به دوره‌های قدیمی زندگی آن‌ها برمی‌گردد. سنّ ازدواج در بین ترکمن‌ها در زمان‌های گذشته بسیار پایین بوده، اما امروزه سنّ ازدواج، اختلاف زیادی با گذشته دارد. مراسم عروسی ترکمن‌ها در چند مرحله صورت می‌گیرد که به مراحل آن اشاره خواهد شد.

مرحله اول؛ جلب رضایت پدر و مادر عروس، که به آن «سوز آتماق» یا «غودالیقا چیقماق» می‌گویند؛ یعنی اطلاع دادن و خواستگاری رفتن. معمولاً دو سه تن از بزرگان خانواده‌ی داماد با دو جعبه شیرینی در منزل عروس حاضر شده و در مورد وصلت دو خانواده صحبت می‌کنند که پس از انجام صحبت‌های اولیه، خانواده‌ی عروس از خانواده‌ی داماد چند روزی مهلت تفکّر و مشورت با بزرگان خانواده را خواستار می‌شوند.

البته خواستگاری در زمان‌های گذشته آداب دیگری هم داشته است؛ مثلاً اگر خانواده‌ای قصد خواستگاری از دختری را داشت، چند روزی را یکی از اقوام داماد حیاط منزل آنان را جارو کرده و خواستگاری خود را اعلام می‌کرد. خانواده‌ی دختر نیز رضایت یا عدم رضایت خود نسبت به وصلت را به شکل‌های مختلف نشان می‌دادند. هم چنین خانواده‌ی داماد قبل از خواستگاری، برای این که تحقیقی در باره‌ی رفتار و کردار دختر کرده باشد، چند شبی را مهمان همسایه‌ی آنان می‌شدند.

مرحله دوم؛ شامل «جواب گرفتن» است؛ در این مرحله معمولاً یکی از بزرگان خانواده‌ی داماد به صورت حضوری یا به صورت تلفنی با خانواده‌ی عروس ارتباط برقرار می‌کند و جواب نهایی آنان را برای این وصلت جویا می‌شود و چنانچه جواب آن‌ها مثبت باشد، به اقوام خود مژده می‌دهد و تمام اقوام و آشنایان نیز به منزل داماد آمده و شاباش می‌ریزند و شادی می‌کنند که به آن «سچگی سچمگ» می‌گویند و پس از آن، از خانواده‌ی عروس اجازه می‌گیرند تا در اولین ساعت سعد، برای رسمی کردن این وصلت و برای شیرینی‌خوران به منزل آن‌ها تشریف ببرند. در این مرحله خانواده‌ی داماد با پختن انواع شیرینی‌های سنتی و تدارک کادوهای نظیر چارقد، یالیق (روسری) و پارچه پیراهنی ترکمنی برای عروس، به همراه دختران و زنان فامیل درجه یک خود، به منزل عروس می‌روند. نکته‌ی قابل توجه این است که باید به نیت جفت شدن دو جوان و خوشبختی آنان، تعداد تمامی کادوها؛ اعم از پارچه و لباس و شیرینی و...، جفت در نظر گرفته شود.

مرحله سوم؛ عبارت است از تعیین زمان عروسی، که در این مرحله چند تن از بزرگان خانواده‌ی عروس و داماد، به اتفاق هم و به نمایندگی از طرف عروس و داماد، نشست بر گزار می‌کنند. با

توجه به آمادگی مالی و زمانی و در نظر گرفتن عدم تداخل با مراسم عروسی و یا جشن سایر اقوام و هم‌چنین در نظر گرفتن روزهای سعد و نحس، روز عروسی را مشخص می‌نمایند. پس از آن، طرفین مشغول تدارک ملزومات و احتیاجات عروسی، نظیر خریدهای عروسی، تهیه جهیزیه و... می‌شوند. به این مرحله «سحت بللمگ» می‌گویند.

مرحله چهارم؛ عبارت است از تعیین مهریه‌ی عروس، که مشکل‌ترین مرحله‌ی عروسی و به عهده‌ی یاش‌اولی‌های (ریش سفیدان) طایفه‌ی داماد می‌باشد. شیربهاء، در بین اقوام ترکمن، گاهی به صورت مال (گوسفند، گاو، قوچ و حتی شتر) و گاهی هم به صورت پول نقد بوده است. در زمان‌های گذشته، هر مبلغ پول نقد که برای شیربهاء تعیین شده بود، داماد پرداخت می‌کرد و اگر توانایی پرداخت آن را نداشت، در ازای آن گاو، گوسفند، شتر و اسب و ... می‌دادند. شیربهاء در زمان‌های گذشته به صورت ۴۰ رأس گوسفند و ۱۲ رأس گاو هم پرداخت شده است، که طبق معادل‌سازی پول رایج امروزی، مبلغ کلانی می‌شود. علاوه بر این، صاحب عروسی و خانواده‌ی داماد، هدایای متنوعی را به عنوان خلعت به منزل عروس می‌برند، که در اصطلاح به آن «قیرق خلات» گفته می‌شود. هم‌چنین در دورانی که گاو و گوسفند را به عنوان مهریه به عروس می‌دادند، افرادی بودند که باید این مهریه را بررسی و تأیید می‌کردند، که در اصطلاح به آن‌ها «مال آلوچی» گفته می‌شد؛ چه بسا، گاو یا گوسفندی را به جهت لاغر بودن، یا دلایل دیگر، پس می‌فرستادند و این کار موجب تولید زحمت و دردسر برای خانواده‌ی داماد بود.

روز اول عروسی

در زمان گذشته، اطلاع‌رسانی و دعوت برای عروسی، با ارسال پیک‌های اسب‌سوار به روستاها و طوایف صورت می‌گرفت. اما در دوره‌های بعد، کارت دعوت جایگزین پیک‌های سواره شد. در حال حاضر نیز در برخی از روستاها، دعوت مراسم عروسی، از طریق بلندگوی مساجد و به صورت اعلان عمومی، صورت می‌گیرد. البته قابل ذکر است که عروسی ترکمن‌ها نیاز به دعوت ندارد و هرکسی می‌تواند در آن شرکت نماید. در این مورد شعری از شاعر تربت جامی آقای سالاری‌زاده است که می‌گوید:

پیلدا باشاون سانی ایلده توی بولیار

باشارسانگ بارینا بارغینینگ قارداش

یاش اولی‌یاش کیچی هر هیلی گلیار

سین ادیپ بارین گورگینینگ قارداش....

در روز عروسی، اقوام و خویشان نزدیک زودتر و سایر مهمانان نیز معمولاً بعد از ظهر حضور پیدا می‌کنند. صبح روز عروسی، گروهی با ذبح گوسفند یا گاو، تدارک شام را می‌بینند. زنان هم، با پختن انواع نان‌های محلی، در مراسم شرکت می‌کنند. قبل از مراسم عروسی، خویشاوندان یا همسایه‌ها، منزلی را به عنوان «مصایب‌جای» برای داماد تعیین می‌کنند و پسر صاحب‌خانه به عنوان «مصایب» (مصاحب) داماد در نظر گرفته می‌شود. داماد در مصایب‌جای از دوستان و مهمانان

ویژه‌ی خود پذیرایی کرده و تا پایان مراسم عروسی بیشتر اوقات خود را در آن‌جا سپری می‌کند و هم‌چنین برخی رسوم مرتبط با شخص داماد، از جمله پوشیدن لباس دامادی و ... نیز در این مکان صورت می‌گیرد. از قدیم‌الایام، در کنار برخی از جشن‌های عروسی، مسابقات کشتی محلی، مسابقه‌ی بازی بومی و محلی یوزگ، اسب‌دوانی، مسابقات والیبال، فوتبال و ... برگزار شده و در عصر حاضر نیز سخنرانی علماء در قالب امر به معروف و نهی از منکر و هم‌چنین برگزاری مسابقات قرآن و سایر مسابقات دینی به آن افزوده شده است.

پس از اقامه‌ی نماز مغرب، سفره‌ی شام پهن شده و با شام از مهمانان پذیرایی می‌شود. پس از صرف شام، هرکس، بنا به توانایی خود، مبلغی پول به عنوان «قاتانچ» به صاحب عروسی هدیه می‌دهد. در زمان‌هایی نه‌چندان دور، جارچی و یا «قاتانچ قی قران»، مبلغ اهداء شده و نام فرد اهداء کننده را با صدای بلند، در بین مردان، اعلام می‌کرد. اما امروزه، گروهی از جوانان، این کمک‌ها و هدایا را در دفتری یادداشت کرده و به نیت قسمت شدن این‌گونه خوشی‌ها برای آنان، دستمالی به عنوان هدیه‌ی عروسی به آن‌ها تقدیم می‌کنند و آنان نیز در حالی که دستمال را به پیشانی خود می‌کشند، آرزو می‌کنند که خداوند برای خود و خانواده‌شان نیز مقدر نماید. همین آداب و رسوم در بین زنان نیز وجود دارد. پس از صرف شام، بخشی‌های ترکمن، اشعاری را از شاعران بزرگ ترکمن؛ هم‌چون مختوم‌قلی، مسکین قلیچ، کمینه و ... در قالب آوازهای محلی می‌خوانند. برخی دیگر نیز، در قالب دو گروه، به برگزاری بازی قدیمی و بومی و محلی «یوزگ» (گل‌یاپوچ) مشغول می‌شوند. این بازی در نوع خود منحصر به فرد و دشوار است و تنها کسانی که توانایی انجام آن را دارند، در آن شرکت می‌کنند؛ به عنوان مثال افراد خجل، کمرو و کسانی که از اعتماد به نفس کمتری برخوردار هستند، باعث شکست تیم خواهند شد. بازی یوزگ آن‌قدر مهیج است که ممکن است تا وقت اذان صبح هم ادامه داشته باشد. در پایان، جایزه‌ی این بازی توسط برگزارکنندگان مراسم عروسی، به برندگان اهداء می‌شود.

روز دوم عروسی / عروس کشان

در زمان‌های گذشته، شتری را، به عنوان مرکب سواری عروس؛ که به «کجاوه» معروف است، آماده و تزئین کرده و عروس را با آن به منزل داماد می‌بردند، اما امروزه این کار با اتومبیل‌های سواری مزین شده به تزئینات سنتی و دست‌ساز ترکمنی صورت می‌گیرد. از طرف دیگر، ریش سفیدان هم به منزل پدر عروس رفته، شیربهاء و مهریه‌ای را، که از قبل تعیین شده، تقدیم ریش سفیدان خانواده‌ی عروس می‌نمایند. خانواده‌ی عروس پس از دریافت شیربهاء، به حاضرین دستمالی هدیه می‌دهند و مبلغی پول نقد نیز، که داخل دستمال قرار دارد، به بزرگان دو طرف (عروس و داماد)، که در آن‌جا حاضر هستند، هدیه می‌شود. مرسوم است که عروس را در منزل یکی از اقوام نزدیک نظیر پدر بزرگ، عمو و ... به همراه دوستان نزدیکش می‌نشانند. در این حال گروهی از زنان و جوانان به خانه‌ای که عروس را در آن نشانده‌اند رفته و با خواندن آواز و قوشغی‌های ترکمنی و رقص محلی، به استقبال عروس می‌روند، سپس با جنگ ساختگی و تقدیم مبلغی پول یا پارچه‌ی

پیراهنی، عروس را، که لباس سفید پوشیده و چارشو (چادرشپ) قرمزی روی آن انداخته‌اند، از خانه خارج می‌کنند. در بعضی مناطق نیز این رسم پس از خروج عروس از منزل و در محوطه‌ی حیاط صورت می‌گیرد، که در این حال گروهی از جوانان مانع حرکت خودروی عروس شده و هدیه‌ای را مطالبه می‌کنند و پس از دریافت آن هدیه، اجازه‌ی خروج ماشین عروس داده می‌شود. هم‌چنین مرسوم است به صاحب منزلی که عروس در آن ساکن شده پارچه‌ای پیراهنی، تحت عنوان «قاپی کوینک» تقدیم می‌کنند. سپس با بوق و کُرنا و خوشحالی تمام، به طرف منزل داماد حرکت می‌کنند. از طرف دیگر، برای خروج جهیزیه‌ی عروس نیز چنین رسمی مرسوم است که دو نفر خانم در اتاقی که جهیزیه‌ی عروس را در آن قرار داده‌اند، بسته و روی سَر جهیزیه‌ی عروس، که «آرتماق» نامیده می‌شود، می‌نشینند و دوستان داماد، به نمایندگی از طرف داماد، هدیه‌ای به آنان تقدیم کرده و اجازه‌ی خروج جهیزیه را از آنان دریافت می‌کنند. کاروان عروسی وقتی که به منزل داماد رسید، خانواده‌ی داماد به استقبال وی آمده، ابتدا به نیت خوشبختی و سفیدبخت شدن، بر روی اتومبیل کجاوه آرد سفید پاشیده و هم‌چنین مقداری از همان آرد سفید بر پیشانی عروس می‌کشند. سپس، با هلله، سروصدا و شور و غوغای فراوان، ریختن نُقل و نبات و شاباش بر سر عروس را آغاز می‌کنند. پس از آن، عروس را به سمت اتاقش هدایت می‌کنند. از قبل جلوی در ورودی اتاق عروس پارچه‌ی سفیدی پهن شده و ظرفی حاوی برنج روی پارچه قرار دارد، در هنگام ورود عروس به اتاق، از او می‌خواهند با پای راست وارد شده و به نشانه‌ی خوش قدمی و ورود برکت به زندگی، با اولین قدم و ضربه، برنج را پخش نماید. هم‌چنین مرسوم است به نشانه‌ی افزایش متانت عروس، تُشکی در وسط اتاق پهن کرده، عروس را خوابانیده و بر روی او لحاف دست‌دوز سنگینی انداخته، سپس از خانم سنگین‌وزنی از اقوام درخواست می‌کنند تا لحظه‌ای بر رویش بنشینند. در ادامه مشغول پذیرایی از مهمانان می‌شوند و به این ترتیب عروسی تمام می‌شود. در زمان‌هایی که چندین دور، مرسوم بود که وقتی کاروان عروس برای آوردن عروس حرکت می‌کرد، داماد را در محلی، به دور از چشم دیگران، پنهان می‌کردند و به محض آوردن عروس، گروهی برای یافتن داماد و گرفتن «مشتلق» (مزدگانی) به جستجوی او مشغول می‌شدند، اولین نفری که به داماد خبر ورود عروس را می‌داد، مزدگانی خوبی دریافت می‌کرد.

در زمان‌های گذشته، بعد از این که ناهار عروسی صرف می‌شد، از طرف عروس و داماد یک نفر روحانی به عنوان نماینده انتخاب می‌شد، تا مراسم عقدنکاح را برگزار نمایند. اما در عصر حاضر، در میان بیشتر طوایف، بلافاصله پس از مراسم شیرینی‌خوران، عقدنکاح صورت می‌گیرد.

در مکانی که آئین عقدنکاح برگزار می‌شود، سفره‌ای به نام «سفره نکاح» پهن است که داخل این سفره آجیل و شیرینی تدارک دیده‌اند و فامیل درجه یک داماد، از قبل، با آب زمزم و شکر و آب معمولی، آبی شیرین درست کرده‌اند که به آن «سویجی سو» می‌گویند؛ پس از آن که صیغه‌ی عقد نکاح جاری شد، با همان آب شیرین و آجیل و شیرینی، ابتدا از عاقد و عروس و داماد و سپس از سایر حاضرین پذیرایی می‌شود. البته ناگفته نماند که در حال حاضر بسیاری از این آداب و رسوم

کمرنگ و یا متروک شده است. شاعری با ظرافت شعری در این باره گفته است:

توی لاردا تاپیلماز پوسسق - قاتالما

کونه دوزگون بولماز اصلا یادالما

زاماناسینا باق بیخود دادالما

سنم یولی بیلن یورگینینگ قارداش

مراسم یورگ ایدیرمه

بعد از اتمام مراسم عروس‌کشان؛ ابتدا، یکی از نزدیکان درجه اول داماد، دلِ گوسفندی را به نشانه‌ی همدلی و محبت، کباب کرده و به عروس و داماد می‌دهد. آنان اعتقاد دارند که به‌غیر از عروس و داماد، کس دیگری نباید از این دلِ کباب‌شده بخورد. عروس و داماد پس از آن که کباب را میل کردند، مقداری پول نقد را به عنوان تبرک و قدردانی، برای شخصی که کباب را پخته، داخل ظرف می‌گذارند.

اللش‌دیرمه

در این مرحله، به نیت فراوانی و برکت در زندگی، دست راست عروس را داخل روغن زرد و به نیت سفیدبختی و بلند اقبالی، دست چپش را داخل آرد سفید و سرد می‌گذارند، پس از آن، به نیت این‌که احترام و محبت بین عروس و مادرشوهر برقرار باشد، انگشتان عروس توسط مادرشوهر مزه می‌شود. در ادامه نیز توسط خواهر یا فامیل درجه‌یک داماد، مراسم «آنق گیدیرمه» انجام می‌شود و بدین وسیله «آنق» را که نشانه‌ی تأهل است، بر سر عروس می‌گذارند. در بعضی مناطق نیز در زمان ورود عروس و به نیت خوشبختی عروس و داماد، اشعاری توسط زنان و دختران حاضر در مجلس خوانده می‌شود:

آدی بولا، آدی بولا، سالان چاغی بادلی بولا، سیزا بلا بولماسین، دولت‌تینگز یاربولسین، دوشمان نینگیز کور بولسین. کجاوه گل‌سین ارنسین، گلن گل‌سین بوررسین، گل‌نینگ بیر اوغلی بولسین، مورت لاری تاوولی بولسین، آتا، اجا رحملی بولسین، اهلی مسلمانی بولسین.

آلا جا کوینگ گیدرمه / آرپا چوروک ایدرمه

آلا جا کوینگ گیدرمه / آرپا چورک ایدرمه

آغیزلا، قاپدیرمه / توینیق لا، دپدیرمه

دیه‌باشینی ایک‌دیرما / چوفرگ یونگینی دیددیرما

آل یاشیل اوشه‌دینگ / آلا یورغان دفشه‌دینگ

زیلیخانینگ باختیندان / سولیمانینگ تاختیندان

هوله کوپتر میندیره دینگ / مکه بیلن آیلا‌دینگ

قیزیل بیلن شایلا‌دینگ / آی یوزینه باقادینگ

الینه دستبند داquadینگ / خیدماتینگدا دوران بولسون

کونینگا سو قوییان بولسون / یورگینداکینی بیلیمان بولسون

غوری غازان آسدیرما / غیزغین چاگا باسدیرما
 آشینگی کاندن بیشیرسین / غازان زوردان دوشرسین
 یورگ بولما باقیر بول / گلین لردن اغیر بول
 دوغرانینگ یاغ بولسین / دوغورانینگ اوغول بولسون
 سنن اونیب اوسن لر / اوزی بیر اوبا بولسون
 ساغ الینگ ساری یاغ دا / سول الینگ ساووق اوندا ...

اوجه آش

در این مرحله، غذای محلی و معروف «چکدرمه» را با گوشت راسته‌ی کامل گوسفند، که به آن «اوجه» می‌گویند، پخته، سپس چکدرمه‌ی پخته شده را داخل دو طبق سنتی بزرگ به نام «ساری‌تاباق»، یا «گوگ‌تاباق» ریخته و گوشت پخته را نیز به دو نیم کرده، بر روی دو طبق حاوی چکدرمه قرار می‌دهند. سپس دوستان داماد هر دو طبق حاوی چکدرمه را داخل پارچه‌هایی به نام «ساجاق» قرار داده، انتهای ساجاق‌ها را به تعداد زیاد گرده زده و طوری گره می‌زنند که به راحتی باز نشود، اکنون هر دو طبق ساجاق پیچ را نزد عروس و داماد، که در کنارهم نشسته‌اند، برده، به هر کدام یک طبق می‌دهند. اینک عروس و داماد تمام سعی خود را می‌کنند که بدون کمک و به تنهایی، گره‌ها را باز کنند. جمعیت حاضر نیز با دست‌زدن و هل‌هل، عروس و داماد را همراهی و تشویق می‌نمایند. هر کدام از آن‌ها (عروس و داماد) زودتر گره‌ها را باز کرده و به غذا برسد، مسابقه را برده و به نفر دیگری کمک می‌کند. سپس عروس و داماد اولین لقمه از طبق خود را با دست راست برداشته و به همدیگر می‌خورند و در نهایت، مجدداً روی طبق‌ها را با همان پارچه پوشانده و هر کدام مبلغی پول نقد به عنوان تبرک و شاباش برای طبخ می‌گذرانند. سپس دوستان داماد، طبق غذاها را بین مهمانان دور داده و هر کسی لقمه‌ای را به نیت تبرک برمی‌دارد. پس از پایان اجرای این آئین، سفره‌هایی پهن کرده، از مهمانان به صورت کامل پذیرایی می‌شود.

چای ایچمک

در این مراسم از ساق‌دوشان داماد، به عنوان اولین گروه از میهمانان عروس و داماد، دعوت شده، عروس برای نخستین بار سماور جهیزیه‌ی خودش را روشن کرده و روی آن چای دم می‌گذارد و از میهمانان مذکور، با چای و شیرینی و آجیل در اتاق نوعروس پذیرایی می‌شود. دوسه روز بعد از مراسم عروسی، از همین گروه دعوت شده، با دادن شام مفصلی، که به آن «مسایب شام» می‌گویند، از زحمات آنان تشکر و قدردانی می‌شود.

غایتارما

غایتارما، مراسمی است که فردای روز عروس‌کشان طبق آئینی قدیمی عروس را به خانه‌ی پدری برمی‌گردانند. در این مراسم، خانواده‌ی داماد به همراه خویشاوندان نزدیکش، عروس را، با هدایا و شیرینی‌هایی، به صورت جفت‌جفت، با هل‌هل و شادی و دست‌زدن و آوازخوانی به منزل پدری‌اش می‌برند. در کنار این مراسم از داماد به همراه دوستانش نیز دعوت به عمل آمده و کادوهایی بین

افراد درجه‌یک خانواده‌ی عروس و داماد ردّوبدل می‌شود. در گذشته مرسوم بود، پس از اجرای این مراسم، تا زمانِ دوسال و گاهی هم بیشتر، عروس در خانه‌ی پدری به‌سر می‌برد. در این مدّت، عروس به یادگیریِ مهارت‌های خانه‌داری و هنرهای دیگر، از جمله سوزن‌دوزی، گلیم‌بافی، نمدمالی، قالی‌بافی و مشغول می‌شد. اما در عصر حاضر معمولاً عروس، بیش از یک روز در منزل پدری نمانده، فردای آن روز طی مراسمی مختصر به همراه مادر و اقوام نزدیکش به منزل خود مراجعت می‌کند.

آردماق غوتلاما

پس از چند روز دیگر، مادر عروس به همراه چند تن از بانوان فامیل و دوستانِ عروس، به بهانه‌ی دیدنِ خانه‌ی نو عروس و اسباب‌و اثاثیه و جهیزیه، به منزل عروس و داماد رفته، با دادنِ هدایایی به عروس و داماد، آغازِ زندگیِ مشترک‌شان را تبریک گفته و برای آن دو، آرزوی خوشبختی و اولاد صالح می‌کنند.

منابع

- بیگدلی، محمدرضا (۱۳۶۹). ترکمن‌های ایران، انتشارات پاسارگاد.
 فجوری، ستاربردی (۱۳۹۹/۱/۲۳). مصاحبه با آقای شمس‌الدین ارازیان.
 فجوری و قازلی کر (۱۳۹۹/۱۰/۲۴). مصاحبه با خانم بی‌بی سارا چرکزی.
 قلیچی، بای‌محمد (۱۳۹۸). هرگولدن بیر یاپراق، گرگان، نشر تنعیم.
 قورخانچی، محمدعلی (۱۳۶۱). نخبه‌ی سیفیه، بکوشش منصوره اتحادیه، تهران، نشر تاریخ ایران.
 گلی، امین (۱۳۶۶). تاریخ سیاسی و اجتماعی ترکمن‌ها، تهران، نشر علم.

JAMEJAM
PHOTO
AMIR SADEGHIAN